ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ ДАРСИ ВА УНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ ЙЎЛЛАРИ

Ҳомидов А.А., т.ф.н., академик Б.Ғафуров номидаги ХДУ доценти
Абдукаримов Ж.А., т.ф.н., академик Б.Ғафуров номидаги ХДУ доценти

Аннотация. Олийгоҳларда ўтиладиган ўқитишнинг интерактив услубларидан бири бу пресс-конференция дарсидир. Бу дарсда талабалар олим, олималар ролида иштирок этиб, мавзуга доир баҳс, мунозаларда фаол иштирок этадилар. Пресс-конференция ўрта умумтаълим мактабларида 9-синфда ўқитиладиган умумий тарих мисолида кўрсатиб берилган.

Калит сўзлар: Пресс-конференция, матбуот дарси, методика, педагог, ўқувчилар.

Аннотация. Одним из интерактивных методов обучения в вузах являются занятия в формате пресс-конференции. На этом уроке учащиеся выступают в роли учёных и учёных и активно участвуют в дебатах и дискуссиях по теме. Пресс-конференция показана на примере всеобщей истории, преподаваемой в 9 классе средней общеобразовательной школы.

Ключевые слова: Пресс-конференция, пресс-урок, методика, педагог, студенты.

Annotation. One of the interactive teaching methods in universities is the press conference class. In this class, students act as scientists and scholars and actively participate in debates and discussions on the topic. The press conference is shown using the example of world history taught in the 9th grade of a secondary comprehensive school.

Keywords: Press conference, press lesson, methodology, teacher, students.

Ўсиб келаётган ёш авлодни жаҳон андозаларига мос шароитларда билим олишини, жисмоний ва маънавий жиҳатдан етук инсонлар бўлиб улғайишини таъминлаш, қобилият ва иқтидорини, интеллектуал салоҳиятини юзага чиқариш, қалбида она-юртга садоқат ва фидойилик туйғуларини шакллантириш борасида амалга оширилаётган беқиёс саъй-ҳаракатлар замирида ҳам ана шу эзгу мақсад мужассамдир [1,3].

Олий ўқув юрти талабаларига замонавий таълим технологиялари ҳақида маълумот беришда тарих ўқитиш методикаси фани катта ёрдам беради. Тарих дарсида ташкил қилиниши мумкин бўлган янги замонавий дарслардан бири бу матбуот дарсидир [2,21-24]. Бу дарс ўқув йилининг бошида ўқитувчи томонидан йиллик режага киритилади. Матбуот дарслари кўпроқ 9-10-11 синфларда ташкил қилинса мақсадга мувофиқ бўлади. Хўш, бу дарс қандай тартибда ўтказилади? Дарс мавзуси, муддати бир ҳафта олдин ўқувчиларга айтилади. Синф ўқувчиларидан аълочилари ўқитувчи томонидан танлаб олинади. Бу танланган аълочи ўқувчиларга ўқитувчи дарс мавзусига пухта тайёрланишларини айтади, чунки улар бу дарсда билимдон, ўз соҳасини чуқур биладиган, дунёқараши кенг олим ва олималар ролини бажарадилар. Синфнинг қолган ўқувчилари, матбуотчилар, талабалар ролида қатнашиб, белгиланган мавзу бўйича дарсга таклиф қилинган олим ва олималарга саволлар берадилар.

Бу дарсда фан ўқитувчиси назоратчи сифатида иштирок этади, чунки олим ва олималар ролидаги ўқувчилар агар камчиликка йўл қўйсалар, назоратчи ролидаги ўқитувчи буни тўғрилайди.

Дарс бошланишидан олдин ўқувчилар синф хонасини дарсга тайёрлайдилар, чунки улар дарс мавзусини, дарс қайси куни бўлишини яхши биладилар. Дарсни ташкил қилишда ўқитувчининг энг яқин ёрдамчиси бу синф бошлиғидир. Дарс бошланишидан олдин доска олдига оддий президум ташкил қилинади. Бу президумга ўқитувчи томонидан тайинланган олим ва олималар ўтирадилар. Улар олдига унвонлари ёзиб қўйилади. Масалан:

Ботиров Анвар Каримович Мансуров Парвиз Шавкатович т.ф.н.,
дотцент Қурбонов Нафиса Олимовнат.ф.н. дотцент

Бу дарсга мактаб маъмуриятидан ва педагогик жамоадан ўқитувчилар таклиф қилинади. Дарс қуйидаги режа асосида ўтказилади:

Дарс режаси:

1. Ўқитувчининг кириш сўзи; 2. Савол – жавоб; 3. Баҳс, мунозара (мавзуга доир); 4. Олимларнинг сирли саволлари; 5. Дарснинг якуни. [3,21].

Матбуот дарсини фан ўқитувчилари бошлаб, олим ва олималарни чиройли қарсаклар билан ўқувчиларга таништиради. Ўтирган синфдаги ўқувчиларни ўқитувчи матбуотчилар, абитуриентлар ва ёш тарихчилар эканлигини айтиб ўтади. Масалан: 9 синфда умумий тарихдан 1 боб юзасидан «Улуғ Октябр революциясидан кейин капиталистик мамлакатларда революсион ҳаракатнинг юксалиши” мавзусида матбуот дарсини ташкил қилиши мумкин.

Дарсни ўқитувчи кириш сўзи билан бошлайди: Азиз ўқувчилар! Мана сизлар билан 1 бобни якунладик. Мен сизларга 1918 йиллардаги Германия революцияси, Венгрия Совет республикаси, Буюк Британия, Франция, АҚШ, Италиядаги ишчилар ҳаракатининг юксалиши, империализм мустамлака системаси кризисининг бошланиши, Коммунистик интернационалнинг тузилиши, Версаль системасининг тузилиши ҳақида сизларга маълумот берган эдим. Бугун эса шу мавзулар юзасидан сизларни қизиқтирган саволларга дарсимизга ташриф буюрган меҳмонлар, яъни олим ва олималар жавоб беришади.

Шундай қилиб матбуотчилар, абитуриентлар ва ёш тарихчилар ролидаги ўқувчилар юқоридаги мавзу юзасидан олим ва олималарга саволлар беришни бошлашади. Саволлар 1 боб юзасидан қуйидагичабўлиши мумкин.

Масалан:

1. Нима учун 1918 йил 3 ноябрда Германияда революсия бошланди?
2. Нима учун Германия мустақил социал демократик партияси (ГМСДП) пролетариатнинг,революцион авангарди бўла олмас эди?
3. Немис революционерлари Карл Либкнехт ва Роза Люксембурглар мардлиги нимада эди?
4. Венгриядаги қайси шарт шароитлар пролетариат диктатурасини тинч йўл билан ўрнатишиимконини берди.?
5. Венгрия совет республикасининг сабоқлари нималардан иборат?
6. 1920 йилда Италияда вужудга келган революсион вазият шароитида нима сабабдан ғолибонасоциалистик революция содир бўлмади?

7. Империализм мустамлакачилиги системаси кризиснинг белгилари қайсилар?

8. Ганди тактикасининг қайси томонлари ҳинд халқининг миллий озодлик ҳаракати юксалишига ёрдам беради-ю, қайси жиҳатлари ёрдам бермади?

9. III Коммунистик Интернационал тузиш учун қандай шарт-шароитлар мавжуд эди?

10. Версаль шартномаси Германия учун қандай ҳарбий чеклашлар белгилади?

11. «Мандат системаси»нинг ҳақиқий моҳияти нимадан иборат?

12. Версаль системаси дунёни қурол кучи билан янгидан қайта тақсимлаш хавфи яширинганлигини исботлаб беринг? [4, 23-30].

Олим ва олималар юқоридаги саволларга аниқ ва пухта жавоб беришга ҳаракат қиладилар. Синф хонаси доскасидаги мавзуга доир харита ва сиёсий харитадан ҳам ўринли фойдаланадилар. Шунданг сўнг матбуот дарсининг 3 қисми, яъни баҳс ва мунозарага ўтилади.

Бу баҳсда яна абитурентлар, матбуотчилар ролидаги ўқувчилар олим ва олималарга муаммоли саволлар берадилар. Бу саволлар қуйидагича бўлиши мумкин:

1. Нима учун Версаль системаси мустаҳкам система бўла олмас эди?
2. Нима учун Германияда революцияга қарши фитна уюштирилди?
3. Германия революциясидаги (1918) ўнг социал-демократларнинг ролини кўрсатиб беринг?
4. Нима учун ҳинд халқи Гандини Махатма яъни «буюк қалб эгаси» деб аташади? Изоҳланг? [5,114-116].

Олим ва олималар ўз фикрларини матбуотчилар, абитуриентлар билан ўртоқлашадилар. Агар олим ва олималар берган жавобларида камчиликлар бўлса, буни назоратчи ролидаги ўқитувчи тўғрилайди.

Шундан сўнг матбуот дарсининг сирли саволларига ўтилади. Бу шартда мавзуга доир олим ва олималар матбуотчилар, абитуриентлар ролидаги ўқувчиларга саволлар берадилар.

Сирли саволлар қуйидагича бўлиши мумкин:

1. «Бизнинг кемамиз белгиланган мақсад сари қатъий ва мағрур ўз йўли билан бормоқда. Мақсадга эришилган вақтда биз ҳаёт бўламизми-йўқми, барибир бизнинг дастуримиз яшайверади; у озод инсоният оламида ҳукмрон бўлиб қолади. Ҳамма нарсага қарамай шундай бўлиб қолади!»

(Бу кимнинг гапи? Изоҳланг)

2. «Худди Россиядагидек қиламиз!» (Бу қандай шиор, бу шиорни ким танлаган, нима учун? Изоҳланг)

3. Нима учун Пекин университетининг профессори Ли Да Чжао Хитой халқини «руслар намунасидан ўрнак» олишга чақирди?

4. «Кимдир қўлида милтиқ ушлаган, кимдир қилич, кимдир найза, кимдир тўппонча ушлаган. Ҳамма революсия, республика шарафига олқишлар ёғдирмоқда». (Бу сўзлар қайси вокеага таалуқли? Бу воқеа қачон қаерда бўлган?) [6, 64].

Юқоридаги сирли саволлар асосан ўқувчиларга берилади. Дарснинг бу қисми ҳам баҳс, мунозара тарзида давом этади. Агар жавобларда камчиликлар бўлса олим ва олималар ўзлари тўлдирадилар. Тўғри улар ҳам ўқувчи, лекин ўтирган синфдошларидан билимлари, дунёқарашлари жиҳатидан бир оз бўлсада фарқ қиладилар. Шундай қилиб матбуот дарсининг шартлари тугаб ўқитувчи дарсга қуйидагича якун ясайди.

Азиз ўқувчилар! Мана бугунги матбуот дарсимиз ҳам ниҳоялаб қолди. Биз бугун сизлар билан Улуғ Октябр революцияси таъсири билан мустамлакалар ва қарам мамлакатларда миллий озодлик ҳаракатининг ўсиши ҳақида маълумот эга бўлдик.

Шундан сўнг ўқитувчи олим ва олималарга, фаол қатнашган ўқувчиларга баҳо қўяди, дарсга ташриф буюрган меҳмонларга раҳмат айтиб, ўқувчиларга уйга вазифани эълон қилади.

Бизга маълумки қанақа дарс бўлишидан қатъий назар ўқитувчи 45 дақиқа таълим билан бирга тарбияни ҳам олиб боради. Матбуот дарси охирида ўқувчиларни иноқликка, дўстликка чақиради ва қуйидаги шоир мисралари билан дарсга якун ясайди.

Дўсти йўқ дунёда энг ғариб одам, На давлат, на мансаб босар ўрнини.
Гўёки саҳрога томган томчи нам,
Қидириб топмайсан кейинча уни. [7, 4].

Ҳа, азиз ўқувчилар! Ана шу шоир сатрлардаги дўстлик доимо сизни қалбларимизга ҳам йўғрилган бўлсин дея, сизлар билан хайрлашаман дея дарсни якунлайди.

Фойдаланиладиган адабиётлар:

1. Ҳомидов А. Замонавий тарих дарслари ва уларни ўтказиш йўллари. Хужанд, 2010.- С. 21-24.
2. Ҳомидов А. Ўрта умумтаълим мактабларидаги педагогик тажрибага доир қўлланма. Хужанд, 2009. – С. 21.
3. Мансуевич А. Я, Орлов В.А. Энг янги тарих, 9 синф дарслиги., Тошкент , 1989. – С. 23-30.
4. Манусевич А.Я, Орлов В.А. Энг янги тарих.- Тошкент, 1989. – С. 114-116.
5. Хоназаров. Э. У ким бу нима? Энцеклопедия.- 1 том.- Тошкент, 1991. – С. 64.
6. Манусевич А.Я, Орлов В.А. Энг янги тарих.- Тошкент, 1989. – С. 64.